

VN/17517/2023

15.1.2024

Kulttuuriympäristön tiedonhallinnan tiekartta

Ympäristöministeriö, opetus- ja kulttuuriministeriö, Suomen ympäristökeskus ja Museovirasto laativat vuosina 2022–2023 kulttuuriympäristön tiedonhallinnan tahtotilaa koskevan [muistion](#). Tahtotilatyö on osa rakennetun ympäristön tietojärjestelmää koskevaa hanketta (Ryhti). Muistion mukaan tavoitetilana on, että eri hallinnonaloilla tuotettava kulttuuriympäristötieto tuotetaan yhteentoimivasti, on hyödynnettävissä eri järjestelmissä ja palveluissa sekä muodostaa yhteisen kokonaisuuden. Ympäristöministeriö ja opetus- ja kulttuuriministeriö sitoutuvat edistämään tahtotilaa ja siihen liittyviä toimenpiteitä. Tavoitetilan toteutumista edistävät toimenpiteet otetaan huomioon tulosoajauksessa sekä toiminta- ja taloussuunnittelussa.

Keskeistä tavoitetilan onnistumiselle on tuoda eri hallinnonalojen kulttuuriympäristön tietovarannot osaksi rakennetun ympäristön tietojärjestelmää (Ryhti). Ympäristöhallinnon kulttuuriympäristötiedoista muodostetaan kulttuuriympäristön tietovaranto rakennetun ympäristön tietojärjestelmän osaksi. Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan ja muiden keskeisten toimijoiden järjestelmiä kehitetään siten, että niiden kulttuuriympäristötieto tuodaan kulttuuriympäristön tietovarantoon rajapintojen kautta. Kehittämistyö toteuttaa valtioneuvoston periaatepäätöstä kulttuuriperintöstrategiasta 2023-2030 ja kytkeytyy opetus- ja kulttuuriministeriön digitaalisen kulttuuriperinnön kokonaisuuteen.

Tavoitetilan toteuttamiseen tarvittavan tiekartan laatimista ja toimenpiteiden koordinoitua varten on asetettu määräaikainen kulttuuriympäristön yhteentoimivuuden tiedonhallinnan työryhmä. Työryhmä toimikausi on 15.6.2023–31.12.2023. Työryhmä laati tämän kulttuuriympäristön tiedonhallinnan tiekartan, joka on suunnitelma tavoitetilan toteuttamiseksi.

2022–2023: Esiselvitykset ja tiedonhallinnan tahtotilatyo

Kulttuuriympäristön tiedonhallinnan tahtotila	Kulttuuriympäristöä koskeva yhteentoimivuustyö	Selvitystyö	Lainvalmistelu
<p>Ympäristöministeriö kutsuu muita viranomaisia tahtotilakeskusteluihin, joiden tavoitteena on tarkastella valtakunnallista tiedonhallintaa kokonaisuutena ja sopia tarvittavista yhteyksistä järjestelmien välillä, jotta valtakunnallinen tiedonhallinta helpottuu.</p> <p>Valmistellaan kulttuuriympäristön tiedonhallinnan tahtotila yhdessä opetus- ja kulttuuriministeriön ja sidosryhmien kanssa.</p> <p>Käydään tahtotilakeskustelut ympäristöministeriön sisäisesti rakennetun ympäristön osaston ja luontoympäristöosaston välillä.</p>	<p>Tietomallit ja sanastot yhdenmukaistetaan alan kanssa laajassa ja avoimessa yhteistyössä.</p> <p>Kulttuuriympäristön tietokomponenttikirjastossa määritellään kulttuuriympäristökohdetta, päätöksiä ja arvottamista koskevat tiedot.</p> <p>Ensimmäinen versio kulttuuriympäristön tietokomponenttikirjastosta valmistuu vuoden 2023 loppuun mennessä.</p> <p>Määritetään, päivitetään ja hyväksytään kulttuuriympäristöä koskevat käsitteet Sanastokeskuksen</p>	<p>Hankitaan ja toteutetaan asiantuntijapalvelu, jossa toimittaja laatii kulttuuriympäristön tietovarannon määrittelytyötä varten esiselvitykset.</p> <p>Tarkoituksena on laajentaa tietopohjaa sekä tarkentaa jo tehtyjä nyky- ja tavoitetilan kuvauksia.</p> <p>Selvityksen lopputuloksena syntyy tarkennettu nykytilan kuvaus, käyttötapauskuvaukset, kustannushyötyanalyysit, tietovarannon ylläpito ja tukioorganisaation malli.</p> <p>Arvio kulttuuriympäristön tietovarannon kehittämisen kustannuksista on valmis.</p> <p>Haetaan rahoitusta julkisen talouden suunnitelmaan 2025–2028 kulttuuriympäristön tietovarannon määrittelylle ja toteutukselle. Kulttuuriympäristön tietovarannon määrittely ja toteutus rakennetun ympäristön tietojärjestelmään arvioidaan maksavan noin 2,5 milj. euroa.</p> <p>Määritellään selvitystyön pohjalta ydintiedot kulttuuriympäristökohteen suojelustatuksesta Ryhti-järjestelmän kannalta. Ydintietoja ovat:</p>	<p>Rakennetun ympäristön tietojärjestelmästä annetun lain valmistelu ja antaminen eduskuntaan.</p> <p>Muinaismuistolain uudistuksen työryhmätyöskentely. Työryhmä ehdottaa uutta lakia arkeologisesta kulttuuriperinnöstä.</p> <p>Kartoitetaan tarvittavia muutoksia substanssilainsäädäntöön.</p> <p>Kartoitetaan selvitys- ja pilottitarpeita.</p> <p>Tunnistetaan tiedonsaantioikeudet viranomaisten välillä.</p>

Valmistellaan kulttuuriympäristön tiedonhallinnan tiekartta.

Käynnistetään ja saatetaan loppuun tiedonhallintalain 9 §:n mukainen lausuntomenettely vuoden 2023 lopussa.

Tiedonhallintalain 9 §:n lausuntomenettely tukee taloudellisesti ja toiminnallisesti uudistuksen suunnittelua ja johtamista varmistamalla vaikutusten asianmukaista arviointia ja yhtenäistämällä päätöksenteon tietopohjaa.

Tiedonhallintalain 9 §:n lausuntomenettely tukee poikkihallinnollisten vaikutusten tunnistamista ja riippuvuuksien hallintaa jo uudistusten suunnitteluvaiheessa.

Valtiovarainministeriö antaa lausunnon kulttuuriympäristön tietovarannon kehittämisestä rakennetun ympäristön tietojärjestelmään.

maankäyttö- ja rakennuslain uudistuksen sanastotyössä.

Julkaistaan [kulttuuriympäristösanasto](#) Yhteentoimivuusalustalla

Käynnistetään [semanttisen yhteentoimivuuden kulttuuriympäristöt - alaryhmä](#).

Haetaan rahoitusta rakennussuojelutiedon rajapintojen muutostyöhön. SYKE:n GISALU-järjestelmässä sijaitsevien rakennussuojelutietojen rajapinnat muutettaisiin yhteensopiviksi Rakennetun ympäristön tietojärjestelmän kanssa.

1. Kohteen suojelustatus

2. Paikkatietoon linkitetyt arvotiedot (esim. valtakunnallinen merkittävyys.)

Määritellään ydintietovarannot kulttuuriympäristökohteen suojelustatuksesta Ryhti-järjestelmän kannalta. Ydintietovarantoja ovat rakennetun kulttuuriympäristön, maiseman ja arkeologisen kulttuuriperinnön tietovarannot.

2024–2025: Kokeilu- ja pilotointivaihe

Kulttuuriympäristöä koskeva yhteentoimivuustyö	Tahtotila-, tiekartta- ja selvitystyö	Testaus ja kehitys	Lainvalmistelu
<p>Jatketaan semanttisen yhteentoimivuuden kulttuuriympäristöt-alaryhmän työskentelyä.</p> <p>Määritetään Ryhti-soveltamisprofiili kulttuuriympäristön tietokomponenttikirjastosta.</p> <p>Kartoitetaan kulttuuriympäristön tietokomponenttikirjaston jatkokehitystarpeet.</p> <p>Kehitetään kulttuuriympäristön tietokomponenttikirjastoa.</p> <p>Täydennetty kulttuuriympäristön tietokomponenttikirjasto on hyödynnettävissä Yhteentoimivuusalustalla.</p>	<p>Arvioidaan tiekarttatyöryhmän jatkotyöskentelytarpeet.</p> <p>Arvioidaan kulttuuriympäristön tiedonhallinnan tahtotilamuistion päivitystarpeet.</p> <p>Päivitetään tiekartta vuoden välein.</p> <p>Nykytilan ja tulevaisuuskuvan uudelleenarviointi.</p> <p>Jatketaan tiedonhallinnan muutosvaikutusten arviointia sekä pyydetään valtiovarainministeriöltä uudelleen lain 9 §:n mukainen lausunto, mikäli kehittämisen kohde muuttuu olennaisesti valtiovarainministeriön antaman lausunnon jälkeen.</p> <p>Jatketaan tietoturvallisuuteen ja varautumiseen kohdistuvien vaikutusten arviointia ja varmistetaan vaikutusten riittävän kattava tunnistaminen ja arviointi</p>	<p>Haetaan rahoitusta rakennusperintölain mukaisen prosessin päivitystä koskevaan hankkeeseen.</p> <p>Harmonisoidaan olemassa olevia kulttuuriympäristön tietoineistoja.</p> <p>SYKE:ssa sijaitsevien rakennussuojelutietojen rajapinnat muutetaan yhteensopiviksi rakennetun ympäristön tietojärjestelmän kanssa. Selvitetään mahdollisuutta hyödyntää valtakunnallista rakennussuojelun koordinaatiotehtävää paikkatiedon määrittelyyn rakennussuojelukohteissa.</p> <p>SYKE:ssa sijaitsevan maisematiedon rajapinnat muutetaan yhteensopiviksi Rakennetun ympäristön tietojärjestelmän kanssa.</p> <p>Ratkaistaan kulttuuriympäristökohteiden ja inventointitiedon pysyvä yksilöinti ja tunnus pilotointi- ja määrittelytyössä.</p> <p>Testataan tietojen viemistä kulttuuriympäristön tietovarantoon esimerkiksi rakennusperintölain mukaisten kohteiden osalta.</p>	<p>Käynnistetään rakennetun ympäristön tietojärjestelmän jatkokehityksen lainvalmistelu kulttuuriympäristön tietovarannon osalta.</p> <p>Kartoitetaan ja valmistellaan tarvittavat muutokset substanssilainsäädäntöön.</p> <p>Säädetään lailla tarvittavista tiedonsaantioikeuksista viranomaisten välillä.</p> <p>Säädetään nykyistä tarkemmin lailla kulttuuriympäristötiedon tuottamisen ja seurannan vastuista sekä velvoitteista.</p>

myös mahdollisten tietoturvaluokiteltujen tai salassa pidettävien tietojen osalta. Tarvittaessa hyödynnetään Julkisen hallinnon tietoturvallisuuden arviointikriteeristöä (Julkri, Valtiovarainministeriön julkaisuja 2022:43).

Jatketaan ja tarkennetaan taloudellisten vaikutusten arviointia ja huomioidaan tiedonhallintalain 8 § 1 momentin arviointivelvoite sekä tarpeet mm. toisiin viranomaisiin kohdistuvista vaikutuksista hyötyjen seurannasta ja eri vaikutusten ajallisesta kohdentumisesta.

Testataan tiedonsaantioikeuksia.

Kehitetään Museoviraston arkeologisen palveluportaalia ja tietovarantoa.

Etsitään ratkaisuja päällekkäisen tiedon tallentamisen välttämiseen.

2026-2028 Määrittely- ja toteutusvaihe

Kulttuuriympäristöä koskeva yhteentoimivuustyö	Tahtotila-, tiekartta- ja selvitystyö	Määrittelytyö	Lainvalmistelu
<p>Jatketaan semanttisen yhteentoimivuuden kulttuuriympäristöt - alaryhmän työskentelyä.</p> <p>Kehitetään tietokomponenttikirjastoa.</p> <p>Täydennetty kulttuuriympäristön tietokomponenttikirjasto on hyödynnettävissä Yhteentoimivuusalustalla.</p>	<p>Arvioidaan tiekartan päivitystarpeet. Päivitetään tiekartta vuoden välein.</p> <p>Arvioidaan kulttuuriympäristön tiedonhallinnan tahtotilamuistion päivitystarpeet.</p> <p>Nykytilan ja tulevaisuuskuvan uudelleenarviointi.</p>	<p>Rahoitus on järjestetty kulttuuriympäristön tietovarannon määrittelytyölle ja toteutukselle.</p> <p>Toteutetaan kulttuuriympäristön tietovarannon määrittely ja toteutus yhdessä Suomen ympäristökeskuksen, Museoviraston, Metsähallituksen, kirkkohallituksen, kirkollishallituksen, alueellisten vastuumuseoiden sekä muiden sidosryhmien kanssa.</p> <p>Perustetaan määrittely- ja toteutustyölle tiimi ja rahoitetaan tarvittavat htv-allokaatiot.</p> <p>Rahoitetaan ja toteutetaan rajapintaratkaisut eri hallinnonalojen tietojärjestelmiin ja Ryhti-järjestelmään kulttuuriympäristötiedon osalta.</p> <p>Ratkaistaan kulttuuriympäristökohteiden pysyvä yksilöinti ja tunnus pilotointi- ja määrittelytyössä.</p> <p>Tiedetään, mitä kulttuuriympäristötietoja toimitetaan rakennetun ympäristön tietojärjestelmään.</p>	<p>Jatketaan rakennetun ympäristön tietojärjestelmän jatkokehityksen lainvalmistelua kulttuuriympäristön tietovarannon osalta.</p> <p>Kartoitetaan ja valmistellaan tarvittavat muutokset substanssilainsäädäntöön.</p> <p>Uusi laki arkeologisesta kulttuuriperinnöstä voimaan.</p> <p>Valmistellaan tarvittavat muutokset substanssilainsäädäntöön.</p> <p>Säädetään lailla tarvittavista tiedonsaantioikeuksista viranomaisten välillä.</p> <p>Säädetään tarkemmin lailla kulttuuriympäristötiedon tuottamisen ja seurannan vastuista sekä velvoitteista.</p>

Tiedetään, mitä tietoja ylläpidetään rakennetun ympäristön tietojärjestelmässä.

Tiedetään, mitä tietoja näytetään rajapintojen kautta rakennetun ympäristön tietojärjestelmässä.

Tehdään kulttuuriympäristön tietovarannon tarkempi määrittelytyö rakennetun ympäristön tietojärjestelmään.

Tunnistetaan vastuutoimijat ja tiedon tuottajat sekä määritellään selkeä työnjako.

2028–2035: Käyttöönotto

Käyttöönotto ja ylläpito

SYKE ottaa vaiheittain käyttöön tietojärjestelmän kulttuuriympäristön ominaisuudet rakennetun ympäristön tietojärjestelmässä ja varmistaa järjestelmän teknisen toimivuuden.

Kaikki hallinnonalat ovat määrittäneet omien lakisääteisten tietoaaineistojensa rajapintaratkaisut yhteensopiviksi Ryhti-järjestelmän kanssa.

Eri hallinnonalojen kulttuuriympäristötiedot ovat osa rakennetun ympäristön tietojärjestelmän kulttuuriympäristön tietovarantoa.

Ympäristöhallinnon kulttuuriympäristötiedot ovat osa kulttuuriympäristön tietovarantoa.

Opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan ja muiden keskeisten toimijoiden järjestelmiä kehitetään siten, että niiden kulttuuriympäristötieto tuodaan kulttuuriympäristön tietovarantoon rajapintojen kautta.

Rakennetun ympäristön tietojärjestelmässä on valmius vastaanottaa ja välittää kulttuuriympäristötietoa rajapintojen kautta.

Varmistetaan yhteentoimivuus rakennetun ympäristön tietojärjestelmän ja keskeisten ulkoisten tietojärjestelmien välillä.

Ylläpitovastuu on selkeä ja resursoitu tarvittavilla htv-allokaatioilla.

Lainvalmistelu

Rakennetun ympäristön tietojärjestelmästä annetun lain muutos voimaan kulttuuriympäristön tietovarannon osalta.

Tiedonsaantioikeudet on varmistettu ja testattu.

2030–2035: Jatkokehitys

Jatkokehitys

Määritellään ja toteutetaan ydintietoa laajemmat tietosisällöt kulttuuriympäristön tietovarantoon.

Rakennetun ympäristön tietojärjestelmässä on valmius vastaanottaa ja välittää monipuolista kulttuuriympäristötietoa rajapintojen kautta.

Järjestelmän toimivuutta ja kehittämistarpeita seurataan.

Nykytilan ja tulevaisuuskuvan uudelleenarviointi.

Lainvalmistelu

Rakennetun ympäristön tietojärjestelmästä annetun lain muutos voimaan kulttuuriympäristön tietovarannon osalta.

Kartoitetaan tarvittavat muutokset substanssilainsäädäntöön.

Säädetään tarvittaessa tarkemmin lailla tarvittavista tiedonsaantioikeuksista viranomaisten välillä.

Säädetään tarvittaessa tarkemmin lailla kulttuuriympäristötiedon tuottamisen ja seurannan vastuista sekä velvoitteista.

Tavoitetila 2035

Kulttuuriympäristötieto

